

Høring - Rapport fra Ekspertgruppen for utredning av virkemidler for å fremme sirkulære aktiviteter

I tillegg til de gode tiltakene og forslagene som er kommet fram i rapporten ønsker Norsk bibliotekforening å peke på en aktør som allerede er viktige for å snu folks forbruksmønster og kunnskap. Biblioteket har potensiale for å spille en viktig rolle, og ønsker å være en strategisk del av regjeringens arbeid med omstilling framover. Bibliotekene gjør allerede mye, og med en strategisk rolle kan vi gjøre enda mer.

Biblioteket er sirkulært i sin natur: Biblioteket bygger på prinsippet om deling og sirkulær aktivitet, der ressurser deles på flere. Det kan derfor spille en viktig rolle som arena og aktør.

Biblioteket bygger kultur: Biblioteket gjennomfører i tillegg en rekke aktiviteter som bygger delingskultur gjennom aktivitet og deltakelse. Det er mange ulike grønne aktiviteter, frøbibliotek, fiksefester, byttekvelder, og mange andre aktiviteter.

Biblioteket bygger kunnskap: Gjennom å sikre tilgang til informasjon og kunnskap er biblioteket en nøkkelaktør for å øke kunnskap og dele fakta og forskning om behovet for en grønn omstilling. Ekspertgruppen peker i rapporten på behov for økt kunnskap, her kan biblioteket være en naturlig arena.

Gjenvinning av bøker

Norsk bibliotekforening ønsker å tillegg å peke på en konkret utfordring knyttet til håndtering av bøker som avfall, som er en utfordring i biblioteksektoren.

Norsk bibliotekforenings utvalg for bærekraft ønsker å løfte fram bibliotekenes bidrag til avfallsmengden og gjenvinning av (bibliotek)bøker. Her vil vi derfor peke på bibliotekbøkernes rolle i kretsløpet og muligheten for at disse i større grad kan bli del av sirkulærøkonomien. I dag går størsteparten av bøkene som kastes fra norske bibliotek i restavfallet og lite gjenvinnes. Det er et behov for en ordning der det tilrettelegges for materialgjenvinning av produkttypen bøker.

Norsk bibliotekforening støtter punktene i ekspertgruppens anbefaling i kapittel 15.6. om at det lages en utredning om avfallsforebygging, og ber om at bøker inkluderes som produkttype i utredningen.

1. Hva er den største utfordringen for at din sektor skal bli mer sirkulær

Livsløpssyklusen for trykte bøker er ikke sirkulær. Bibliotek kasserer bøker fortløpende av ulike grunner: Gi plass til nye bøker, fjerne udaterte bøker og bytte ut slitte og ødelagte bøker. Det er begrenset plass i bokhyllene, så bøker må ut for å få nye, aktuelle, oppdaterte og relevante bøker inn. På grunn av innbinding ender bøkene i restavfall. Å skille papir fra perm på korrekt måte er en krevende oppgave. For det enkelt bibliotek er dette ikke overkommelig å sette i system. På landsbasis utgjør det store mengder: Anslagsvis 1 000 000 bøker årlig for folkebibliotekene. I tillegg kastes bøker fra fagbibliotek, og bibliotek i skoler og høyere utdanning.

2. Hvor er det behov for endringer i dagens virkemiddelbruk for å bli mer sirkulære?

- Et relevant virkemiddel i dag er at det er billigere å levere returpapir enn restavfall. Men verdien ved å sortere materialene er ikke synlig i en stor organisasjon. Når renovasjonskostnadene håndteres i en annen avdeling i organisasjonen har det økonomiske incentivet mindre effekt.
- Biblioteksektoren mangler kunnskap om den trykte bokas livsløp.
- Biblioteksektoren mangler de fysiske verktøyene for å bidra til materialgjenvinning av trykte bøker.

3. Hvilke nye virkemidler vil kunne bidra til at din sektor blir mer sirkulær?

I stedet for å kaste i restavfall kunne man tenke seg at bøker som kastes, samles inn og "slaktes" maskinelt. En ordning for sirkulær håndtering av bøker ville også være nyttig for andre aktører enn bibliotek (bokhandlere, kiosker, frivillige organisasjoner f.eks. med loppemarked der ikke solgte gjenstander må kastes). I bibliotekene har vi jevn pågang fra privatpersoner som vil kvitte seg med egne bøker ved å gi dem til bibliotekene. Dette forteller oss at for mange er den fysiske papirboka et produkt som oppleves verdifull, og at man er villig til å legge inn en ekstra innsats, ikke bare kaste i eget restavfall. Papiret i de mange tonn med bøker som årlig går i restavfall, representerer en verdifull ressurs som vi i dag ikke har noen løsning for å gjenvinne.

Samarbeid om kunnskapsgrunnlag og gjenvinningsordninger, på tvers av både offentlig og privat sektor (f.eks. andre aktører innen bokbransjen, som Forleggerforeningen, trykkeribransjen).

Vi viser også til kunnskap fra BIC (Book Industry Supply Chain), som har sett på bokas livsløp i England og Irland. Se <https://bic.org.uk/> og <https://bic.org.uk/committee-members/green-supply-chain-committee/>.

[Høring - Rapport fra Ekspertgruppen for utredning av virkemidler for å fremme sirkulære aktiviteter - regjeringen.no](#)

Oslo, 7. september 2025